

AGATA MUC¹

BIBLIOTEKA WIRTUALNA NAJNOWSZYM OSIĄGNIĘCIEM W PROCESIE KOMPUTERYZACJI BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH

Etapy automatyzacji bibliotek kościelnych

Automatyzacja bibliotek, najogólniej rzecz ujmując polega na zastosowaniu komputerów do realizowania procesów bibliotecznych właściwych i pomocniczych, poczynając od gromadzenia zbiorów, ich ewidencji i opracowania, rejestracji udostępniania oraz wyszukiwania i przekazywania informacji, po administrację i zarządzanie.² Za nadrzędny cel automatyzacji przyjęto likwidację zbędnych czynności, zwłaszcza tzw. technicznych i udoskonalenie obsługi czytelnika. W jej efekcie powstają specjalistyczne programy komputerowe usprawniające pracę bibliotek, systemy informacyjno-wyszukiwawcze oraz sieci teleinformatyczne dające możliwość bezpośredniego dostępu do wielkich zbiorów informacji, a także organizowane są związki bibliotek (dziedzinowych, regionalnych, lokalnych), opartych na zespoleniu ich zautomatyzowanych działań. Automatyzacja pozwala na budowę aktualizowanych na bieżąco katalogów centralnych z natychmiastowym dostępem oraz sukcesywne katalogowanie, które może odbywać się centralnie w jednej bibliotece lub wspólnie w wielu. Tego rodzaju działania stały się nieodzowną częścią współ-

---

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytet Śląski w Katowicach.

² Żmigrodzki, Zbigniew red. (1988). *Bibliotekarstwo*. Warszawa: Wyd. SBP, s. 370.

czesnego bibliotekarstwa i stanowią główny czynnik postępu organizacyjnego i technicznego we wszystkich rodzajach bibliotek.

Proces automatyzacji nie mógł ominąć również bibliotek kościelnych. Po raz pierwszy problematyka komputeryzacji została podjęta przez to środowisko na początku lat osiemdziesiątych XX wieku podczas Ogólnopolskiej Konferencji zorganizowanej dla kadry kierowniczej bibliotek teologicznych przez Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim³. Wówczas zaprezentowano dwa znaczące dla tej tematyki referaty, jeden wygłosił ks. Kazimierz Marciniak przedstawiając bibliotekę teologiczną jako centrum informacji i dokumentacji⁴, natomiast w drugim – Karol Klauza mówił o klasyfikacji literatury teologicznej⁵. W 1987 roku na kolejnej konferencji zorganizowanej przez Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych powrócono do tematu – ponownie została poruszona kwestia informacji i dokumentacji w naukach teologicznych⁶, a także po raz pierwszy pojawił się referat w całości poświęcony możliwościom komputeryzacji bibliotek kościelnych wygłoszony przez Marię Wrocławską.⁷ Ten ostatni głos szczególnie zasługuje na uwagę, gdyż do dziś nie stracił na swej aktualności. Autorka słusznie przewidywała, że „komputeryzacja bibliotek jest warunkiem ich dalszego istnienia w społeczeństwie, ponieważ biblioteki niesprawnie działające, powoli dostarczające informacji bibliotecznych i bibliograficznych staną się martwe, tracąc czytelników, będą żyły tylko dla siebie.”⁸ Ponadto dała trafne wskazówki dla bibliotek, które chciałyby rozpocząć u siebie proces komputeryzacji. W późniejszym okresie wprowadzono w życie wiele

---

³ Kania, Janusz (1982). Problematyka polskich bibliotek teologicznych w świetle obrad ich kadry kierowniczej odbytych w Lublinie 15-16 września 1981 roku. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 44, s. 7.

⁴ Marciniak, Kazimierz (1982). Biblioteka teologiczna jako centrum informacji i dokumentacji. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 44, s. 39-46.

⁵ Klauza, Karol (1982). Z doświadczeń w zakresie klasyfikacji literatury teologicznej w Bibliotece Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 44, s. 72-80.

⁶ Gąsowska, Krystyna; Klauza, Karol (1988). Informacja i dokumentacja w naukach teologicznych. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 56, s. 157-162.

⁷ Wrocławska, Maria (1988). Możliwości komputeryzacji biblioteki. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 56, s. 147-156.

⁸ Tamże, s. 147.

postulatów zawartych w referacie Marii Wrocławskiej. Od tego momentu prace nad komputeryzacją bibliotek kościelnych zostały zintensyfikowane, co było konsekwencją bardzo szybkiego rozwoju możliwości komputerowych przy jednoczesnym obniżaniu się cen sprzętu. Poza tym bodźcem do podejmowania nowych działań stał się rozwój automatyzacji w sieci bibliotek państwowych i pojawienie się specjalnego oprogramowania dla bibliotek – MAK i MicroISIS. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że zwiększyła się ilość bibliotekarzy oraz informatyków znających specyfikę automatyzacji procesów bibliotecznych⁹.

Kolejny etap prac nad komputeryzacją bibliotek kościelnych rozpoczął się 24 czerwca 1991 roku na Konferencji poświęconej tym zagadnieniom, która odbyła się pod patronatem ks. Kardynała Franciszka Macharskiego, w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Organizatorem i głównym inicjatorem spotkania był wicedyrektor biblioteki WMSD w Warszawie, ks. Krzysztof Gonet.¹⁰ Podczas konferencji zaprezentowano stan prac z zakresu komputeryzacji bibliotek kościelnych podejmowanych w Polsce oraz wskazano konieczność rozpoczęcia prac nad jednolitym systemem komputerowym. Wówczas okazało się, że na 120 zaproszonych bibliotek kościelnych w Konferencji wzięło udział 48 i tylko 8 z nich posiadało komputery oraz wykorzystywało komputerowe systemy oprogramowania bibliotecznego.¹¹

W wyniku Konferencji, po dwóch miesiącach (23 IX 1991 rok), w Warszawie została zwołana „narada robocza bibliotek wiodących”¹² na temat komputeryzacji bibliotek kościelnych. Wtedy to

---

⁹ Szczęch, Władysław (1995). Uwagi na temat komputeryzacji bibliotek. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1, s. 70.

¹⁰ Szulc, Jolanta (2000). Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES – historia powstania, zadania, działalność. *Bibliotekarz* nr 4, s. 11.

¹¹ Gonet, Krzysztof (1993). Komputeryzacja bibliotek i możliwości jej wpływu na proces gromadzenia księgozbiorów w bibliotekach kościelnych. Zarys problematyki. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 62, s. 257.

¹² Biblioteki uczestniczące w naradzie na temat komputeryzacji bibliotek kościelnych w Warszawie w dniu 23 IX 1991 r.: Biblioteka KUL, Biblioteka PAT w Krakowie, Biblioteka ATK w Warszawie, Biblioteki Papieskiego Wydziału Teologicznego w Poznaniu i Wrocławiu, Biblioteka Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, Biblioteka Papieskiego Wydziału Teologicznego i Seminarium Duchownego w Warszawie, Biblioteka Filii KUL w Stalowej Woli. Biblioteki Semina-

powołano do istnienia Federację Bibliotek Kościelnych FIDES, której podstawowym celem miała stać się koordynacja zadań związanych z komputeryzacją prac bibliotecznych oraz dążenie do stworzenia komputerowej sieci bibliotek kościelnych. Zagadnienia dotyczące komputeryzacji placówek zrzeszonych w ramach Federacji szerzej zostały omówione na łamach czasopism *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* oraz *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*.¹³ Poniżej przedstawiono jedynie zarys najważniejszych dokonań Federacji.

Federacja Bibliotek Kościelnych przyjęła jako obowiązkowy dla bibliotek członkowskich jednolity format danych komputerowego opisu katalogowego oparty na formacie MARC-BN oraz rozpowszechniła wśród tych bibliotek komputerowy program MAK stworzony w Bibliotece Narodowej. Zastosowanie pakietu MAK pozwoliło szybciej i lepiej gromadzić, opracowywać i udostępniać posiadane zbiory. Nastąpiło również znaczne zwiększenie i przyspieszenie dostępu czytelników do informacji zawartych w bazach danych, a biblioteki członkowskie rozwinęły wymianę tych baz między sobą.¹⁴

W 1993 roku FIDES, udostępniła w sieci Internet swój katalog centralny wraz z innymi tworzonymi przez siebie bazami danych. Był to drugi w Polsce, po bazach danych Biblioteki Politechniki Wrocławskiej, widoczny w Internecie katalog biblioteczny. Ten eksperyment był możliwy dzięki współpracy z Centrum Informatycznym Uniwersytetu Warszawskiego w ramach realizacji programów Inicjatywy Akademickiej IBM. Następnie katalogi FIDES udostępniane zostały w Internecie z serwera giovanni.wmsd.edu.pl Seminarium Duchownego w Warszawie.

---

riów Duchownych w Łodzi i w Tarnowie, Biblioteka Wydziału Filozofii Ojców Jezuitów w Krakowie, Biblioteka Pisarzy Ojców Jezuitów w Warszawie, Biblioteka Opactwa Ojców Benedyktynów w Tyńcu.

¹³ Por. Dziewiątkowski, Janusz (1998). Automatyzacja procesów biblioteczno-informacyjnych w świetle działalności Federacji FIDES. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1, s. 7 ; Latawiec, Jerzy (2002). Komputeryzacja bibliotek. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 77, s. 103-111 ; Szczęch, Władysław (1995). Uwagi na temat komputeryzacji bibliotek. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1, s. 19 ; Szulc, Joanna (2000). Automatyzacja bibliotek kościelnych w Polsce. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1-2, s. 237.

¹⁴ Bednarczyk, Jan (1996). Działalność Federacji Bibliotek Kościelnych – FIDES (20 VI 1995 – 31 XII 1996). *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1-2, s. 13.

W 1994 roku Federacja wydała pierwszy CD-ROM z katalogiem centralnym oraz innymi własnymi bazami i od tego momentu jest on wydawany cyklicznie co rok. Natomiast od 2001 roku wszystkie bazy FIDES korzystają z wygodnego „interface'u” w postaci stron WWW uruchamianych na lokalnym serwerze bez konieczności połączenia z Internetem.

Ważnym momentem w działalności Federacji, a tym samym w rozwoju automatyzacji sieci bibliotek kościelnych, było powołanie do istnienia w 1999 roku Biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji FIDES, którego dyrektorem został ks. Krzysztof Gonet. Jednoosobowa komórka zajęła się organizowaniem szkoleń i pomocą w instalacji i eksploatacji programu MAK. Ponadto Biuro koordynowało prace przygotowawcze do konwersji baz danych FIDES do USMARC-a oraz prace nad opracowaniem „Słownika słów kluczowych z teologii i nauk kościelnych.”¹⁵

Od 2003 roku Federacja posiada i jednocześnie aktualizuje na bieżąco pełną kopię kartoteki wzorcowych haseł formalnych NUKAT w postaci bazy programu MAK, a od początku 2004 roku, z woli Centrum Formatów i Kartotek Haseł Wzorcowych (obecnie Centrum NUKAT) prowadzi również dystrybucję Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych dla bibliotek korzystających z baz MAK.

W 2004 roku, w XXVI rocznicę pontyfikatu Jana Pawła II, Federacja uruchomiła multiwyszukiwarkę FIDKAR, co było świadectwem ogromnej pracy, jaką biblioteki kościelne w Polsce wykonały w dziedzinie komputeryzacji. FIDKAR pozwala bowiem na prowadzenie wyszukiwań katalogowych i bibliograficznych jednocześnie w wielu komputerowych bazach pochodzących z kilkudziesięciu bibliotek kościelnych. Przy czym należy podkreślić fakt, że bazy te mogą zawierać dokumenty w różnych formatach (MARC21, MARCBN, formaty specjalne dla BZCZ, prac mgr itp.). Równocześnie z aplikacją FIDKAR stworzono program FIDSERW umożliwiający zastosowanie protokołu Z39.50 dla baz polskiego pakietu bibliotecznego MAK. Zarówno FIDKAR, jak i FIDSERW powstały

---

¹⁵ Grocholska, Bożena [Dok. elektr.] (2002). Wywiad Bożeny Grocholskiej z Ks. Krzysztofem Gonetem Dyrektorem Biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji FIDES. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 6(35). Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/35/wywiad.php> [odczyt: 25.06.2007].

z inspiracji i na zamówienie Biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Obydwa programy są równocześnie rozprowadzane wśród bibliotek świeckich i przyczyniają się do rozwoju także innych sieci bibliotek (np. bibliotek publicznych). Rozwój zastosowań obu programów można obserwować na specjalnej stronie internetowej, mieszczącej się pod adresem: <http://www.fides.org.pl/fidkar/fidkary.htm>. Obecnie działa już ponad trzydzieści tego typu multiwyszukiwarek.

Najnowszym osiągnięciem Federacji FIDES w zakresie komputeryzacji było uruchomienie w 2006 roku własnej biblioteki wirtualnej – Księgozbioru Wirtualnego Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES.

Pojęcie „biblioteka wirtualna”

Dyskusja wokół terminu „biblioteka wirtualna” w Polsce trwa od lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Przegląd piśmiennictwa z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej pokazuje, że nie przez wszystkich instytucja biblioteki wirtualnej jest jednakowo rozumiana. Jednak od początku wizję tego rodzaju biblioteki kojarzono z biblioteką oferującą dostęp do całości wiedzy ludzkiej, z której zasobów korzystanie jest proste i wygodne, niezależnie od czasu, miejsca i przestrzeni. Brak jednoznacznej definicji lub przynajmniej ścisłego sprecyzowania cech, jakimi powinna charakteryzować się biblioteka określana mianem wirtualnej sprawia, że termin ten jest często utożsamiany z terminem „biblioteka cyfrowa” i traktowany jako pewnego rodzaju synonim o lekko futurologicznym odcieniu. Przy czym charakterystyczną cechą biblioteki cyfrowej jest fakt, że jest to jedna instytucja, której całość zbiorów istnieje tylko w postaci elektronicznej (na nośniku magnetycznym lub optycznym). Natomiast biblioteka wirtualna nie ma odpowiednika w konkretnym tradycyjnym zbiorze bibliotecznym i związana jest z zastosowaniem technologii rzeczywistości wirtualnej¹⁶. Jednak próby rozróżnienia obu pojęć mają w dużym stopniu walor akademicki, a ich przydatność analityczna wydaje się być mało istotna. Dla uproszczenia i

---

¹⁶ Chmielewska-Gorczyca, Ewa (1996). Ku bibliotece wirtualnej. *Zagadnienia Informacji Naukowej* nr 1 (67), s. 4.

pewnego usystematyzowania niektórzy autorzy, a wśród nich np. Aleksander Radwański z Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, nazywają bibliotekę wirtualną „biblioteką cyfrową jutra.”¹⁷

Inni o „bibliotece wirtualnej” mówią metaforycznie jako o „bibliotece bez ścian”, co jest dosłownym tłumaczeniem angielskiego terminu „library without walls” dość widocznego w angloamerykańskim piśmiennictwie bibliologicznym.¹⁸ Nie można jednak tego zwrotu traktować dosłownie, ale należy go raczej rozumieć jako „pewną metaforę, oznaczającą wyjście ze zbiorami poza mury biblioteki, udostępnienie tych zbiorów na dowolną odległość, możliwość wymiany nie tylko rekordów, ale także zbiorów w postaci cyfrowej z innymi bibliotekami”¹⁹. Tak postrzegana biblioteka, według Wandy Pindlowej z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ, przestaje być instytucją, natomiast staje się zasobem informacji i dokumentów istniejących w sieci, ponieważ nie posiada ścian ani dyrektora ani organizacji w takim znaczeniu, jakie odnosimy do tradycyjnej czy klasycznej biblioteki.²⁰ Oczywiście nie oznacza to, że tworzenie biblioteki wirtualnej nie pociąga za sobą konieczności zatrudnienia odpowiednio przygotowanego zespołu ludzi i nakładu finansowego, który umożliwiłby sprawne funkcjonowanie projektu.

Podsumowując rozważania teoretyczne na temat pojęcia „biblioteka wirtualna” trzeba zaznaczyć, że termin ten nie zamknięty i jego znaczenie może jeszcze ewoluować.

---

¹⁷ Radwański, Aleksander [Dok. elektr.] (1999). Biblioteka wirtualna – problemy definicyjne. *EBIB, Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 8. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/arc/e008-02.html> [odczyt: 25.06.2007].

¹⁸ Np. *Libraries without walls 2. The delivery of library services to distant users* (1998). London: LA Publishing [Second Conference, 17th – 20th September 1997, Mytilene, Greece].

¹⁹ Grygowski, Dariusz (2001). *Dokumenty nieksiążkowe w bibliotece*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 223 s.

²⁰ Pindlowa, Wanda (1998). Biblioteka elektroniczna i wirtualna – co to znaczy dla bibliotekarzy i użytkowników. W: *Świat biblioteki elektronicznej w klasycznej bibliotece naukowej : możliwości rozwoju, uwarunkowania i ograniczenia : materiały konferencyjne ; Poznań, 19-20 marca 1998*. Poznań: BG PP, s. 18.

Księgozbiór Wirtualny Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES

Księgozbiór Wirtualny Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, choć technicznie został uruchomiony 11 sierpnia 2006 roku, to uroczysta inauguracja działania serwisu odbyła się 27 września 2006 podczas obrad XII Walnego Zgromadzenia FIDES. Otwarcia dokonał ks. biskup Piotr Jarecki, sufragan Archidiecezji Warszawskiej.²¹ Serwis ma na celu gromadzenie oraz prezentując zbiorów udostępnianych przez biblioteki kościelne działające w ramach Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Wszystkie biblioteki członkowskie mają możliwość uczestniczenia w tworzeniu tego wirtualnego księgozbioru poprzez użycie specjalnej aplikacji o nazwie „Redaktor”, która może być dostępna w każdej bibliotece należącej do Federacji FIDES. Pozwala ona na samodzielne publikowanie własnych zbiorów w postaci elektronicznej, zgodnie z dostarczoną instrukcją i ustanowionym w tym celu regulaminem.

Biblioteka wirtualna Federacji FIDES powstała dzięki pomocy finansowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego RP oraz dzięki merytorycznemu wsparciu NASK (Naukowym i Akademickim Sieciom Komputerowym). Natomiast głównym inicjatorem, a obecnie jednostką zajmującą się konfiguracją i administracją projektu, jest Biuro ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji. Księgozbiór Wirtualny FIDES jest umieszczony na serwerze specjalnie przeznaczonym dla tego serwisu (Nr IP: 85.128.32.164) i jest obsługiwany przez polski program dLibra, stworzony specjalnie do budowy bibliotek cyfrowych przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe. System ten pozwala na obsługę dokumentów w dowolnych formatach (tekstowe, graficzne, aplikacje) i strukturze (proste, złożone) oraz różne typy metadanych (Dublin Core, EAD DTD, MARC XML i in.).²² Oparte o dLibrę biblioteki cyfrowe oferują swoim użytkownikom wiele rozbudowanych możliwości, takich jak:

---

²¹ AW (2006). Wirtualny księgozbiór Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES już w sieci. *Wiadomości KAI, Biuletyn Katolickiej Agencji Informacyjnej* nr 40, s. 2.

²² Kolasa, Władysław Marek (2007). *dLibra Digital Library Framework – platforma do budowy bibliotek cyfrowych*. W: *Biblioteki cyfrowe: projekty, realizacje, technologie*. Warszawa: Wyd. SBP, s. 69.

- przeszukiwanie treści zgromadzonych zasobów,
- przeszukiwanie opisów bibliograficznych z wykorzystaniem słownika synonimów,
- grupowanie publikacji cyfrowych i nawigację w ich strukturze,
- precyzyjne i rozbudowane możliwości określania zasad dostępu do zasobów.

Ponadto pozwala m.in. na pracę grupową, wspiera obsługę wydawnictw publikowanych wyłącznie w wersji elektronicznej, zachowuje informację o zasobach zmienianych i usuniętych, obsługuje najnowsze standardy komunikacyjne i informatyczne (np. RDF), daje możliwość personalizacji ustawień, ma wbudowane mechanizmy informacyjne (RSS, powiadomienia e-mail) i statystyczne oraz zintegrowany system zarządzania zasobem (moduł administracyjny i redakcyjny). Dzięki właściwościom systemu dLibra oraz wykorzystaniu sieci „PIONIER”²³ zasoby poszczególnych bibliotek mogą być tworzone sieciowo i zdalnie przez wiele instytucji funkcjonujących w ramach polskiej platformy rozproszonych bibliotek cyfrowych. Obecnie oprogramowanie dLibra jest szeroko wykorzystywane przez instytucje takie jak biblioteki akademickie i publiczne do udostępniania cyfrowych postaci gromadzonych przez nie zbiorów.²⁴

Księgozbiór Wirtualny FIDES obecnie liczy sobie 99 pozycji (dane pochodzą z czerwca 2007 roku) i systematycznie się rozrasta. Całość zbiorów podzielono na sześć następujących kolekcji:

1. Skarby Bibliotek Kościelnych
  - Starodruki
  - Książki
2. Mapy, atlasy
  - Encyklopedie, słowniki i informatory
  - Podręczniki i skrypty
3. Czasopisma w całości – obecnie w całości prezentowane są dwa tytuły czasopism:

---

²³ Więcej informacji na temat Polskiego Internetu Optycznego „PIONIER” zamieszczono pod adresem: <http://www.pionier.gov.pl/> [odczyt: 25.06.2007].

²⁴ Kompletna lista wdrożeń oprogramowania dLibra znajduje się pod adresem: http://dlibra.psn.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=27 [odczyt: 25.06.2007].

- „Życie Duchowe” (numer 29 z 2002 roku)
  - „Nowe Tysiąclecie”, kwartalnik wydawany w Parafii Rzymskokatolickiej pw. Odkupiciela Świata we Wrocławiu (numery z lat 2003-2007)
4. Pełne teksty artykułów z dwóch czasopism
    - „FIDES - Biuletyn Bibliotek Kościelnych” – dotychczas wprowadzono 24 artykuły z lat 2003-2004
    - „Warszawskie Studia Teologiczne” – wprowadzono 12 artykułów i spis treści z 2000 roku
  5. Fragmenty, nadbitki, publikacje samodzielne
    - Homilie i kazania
    - Modlitwy
    - Varia
  6. Dokumenty pomocnicze
    - Dokumenty Pomocnicze Federacji FIDES
    - Fidkar i Fidserw – zawiera instrukcje dla użytkowników Fidkara i Fidserwa.

Dotychczas największą popularnością cieszyła się kolekcja „Skarby Bibliotek Kościelnych”, zawierająca cenne starodruki pochodzące z XV i XVI wieku, niedostępne dla szerszego grona czytelników. Biblioteka prowadzi statystykę, z której wynika, że najczęściej oglądaną pozycją Księgozbioru jest „Atlas Minor Gerardi Mercatoris” pochodzący z 1610 roku.

Każda publikacja składa się z opisu katalogowego (zestawu elementów – atrybutów, takich jak autor, tytuł, wydawca, słowa kluczowe itp.) oraz z całego tekstu prezentowanego dzieła. Użytkownik, chcąc znaleźć interesującą go publikację może ją wyszukać poprzez słowa występujące w opisach katalogowych publikacji, w jej tekście lub w obydwu źródłach jednocześnie. Księgozbiór można przeszukiwać poprzez:

- wyszukiwanie proste
- wyszukiwanie zaawansowane
- wyszukiwanie w indeksach.

„Wyszukiwanie proste” to szukanie poprzez pojedyncze słowo, hasło lub wyrażenie. W dolnej ramce tej funkcji należy wpisać słowo lub wyrażenie, a w górnej – wybierać gdzie ma być dokonane wyszukiwanie – czy w opisie katalogowym, czy w tekście publikacji.

Można także wybrać opcję szukania „wszędzie” lub przeszukać tylko „Tekst publikacji” albo tylko „Opis publikacji”. Poza tym możliwe jest wybranie tylko jednego z elementów opisu katalogowego np. „Autor”, „Tytuł”, „Wydawca” lub „Temat i słowa kluczowe”, „Język”.

„Wyszukiwanie zaawansowane” pozwala czytelnikowi na tworzenie wyrażeń wyszukiwawczych złożonych z kilku słów lub haseł połączonych za pomocą operatorów logicznych AND i OR. Można w ten sposób łączyć hasła występujące w kilku elementach opisu katalogowego, a także słowa z tekstu publikacji. Wyszukiwanie zaawansowane może być przeprowadzone na poziomie całego Księgozbioru Wirtualnego FIDES – przeszukiwane są wtedy publikacje we wszystkich kolekcjach, lub na poziomie wybranej kolekcji. Ten drugi sposób pozwala skrócić czas wyszukiwania oraz znacznie ogranicza liczbę uzyskanych wyników.

Zarówno „Wyszukiwanie proste” jak i „Wyszukiwanie zaawansowane” pozwala na włączenie opcji „Przeszukaj zdalne biblioteki” oraz „Użyj synonimów”. Pierwsza z opcji daje możliwość przeszukiwania jednocześnie wielu bibliotek wirtualnych opartych o oprogramowanie „dLibra”. Przy czym publikacje nie pochodzące z Księgozbioru Wirtualnego FIDES oznaczone są ikoną [OAI].²⁵ Natomiast zastosowanie synonimów sprawia, że system może przekierować czytelnika do wyrażenia, które brzmi inaczej niż to które zostało wpisane, ale znaczy to samo lub coś bardzo podobnego. Obecnie ta opcja nie została jeszcze do końca przygotowana, dlatego nie zawsze działa.

„Wyszukiwanie w indeksach” podobnie jak „wyszukiwanie proste” jest to szukanie poprzez pojedyncze słowo, hasło lub wyrażenie. W tym jednak wypadku nie można wpisać szukanego słowa do ramki, lecz należy je wybrać z listy wszystkich haseł z danego indeksu. Dla ułatwienia i przyspieszenia wyszukiwania indeks podzielony jest na litery, które są wyświetlone (do wybrania) w górnej linii ekranu

---

²⁵ Protokół OAI PMH – Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting służy do selektywnego pobierania metadanych opisujących obiekty cyfrowe. Umożliwia on automatyczną wymianę informacji pomiędzy systemami gromadzącymi takie metadane, a systemami chcącymi te dane uzyskać. Więcej informacji pod adresem: <http://www.openarchives.org> [2007.06.25].

wyszukiwawczego. Obecnie można tak przeszukiwać tylko indeks „tytułów”, „autorów” i „słów kluczowych”. Ponadto istnieje opcja przeglądania zasobów zgrupowanych w kolekcjach, co daje możliwość ograniczenia wyszukiwania w dużych zbiorach.

Twórcy strony nie zapomnieli również o umieszczeniu dokładnego planu wprowadzania kolejnych dokumentów. W najbliższym czasie do biblioteki trafią artykuły, które przede wszystkim ukazały się na łamach czasopisma „*FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych*”.

Tego rodzaju Biblioteka stwarza szansę pokazania szerokiego gronu czytelników wielu skarbów gromadzonych przez biblioteki kościelne, które ze względów bezpieczeństwa musiały być do tej pory szczególnie chronione i udostępniane tylko wąskiemu gronu specjalistów. Biblioteki kościelne, poprzez współtworzenie Księgozbioru Wirtualnego obecnego w Internecie i dostępnego dla wszystkich, mogą stać się znakomitym źródłem informacji naukowej, historycznej, filozoficznej, religijnej i literackiej, nie tylko dla nielicznej grupy naukowców i badaczy specjalizujących się w naukach teologicznych, ale również w innych dziedzinach wiedzy.

Księgozbiór Wirtualny Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES to znakomity efekt i zwieńczenie prac nad komputeryzacją i standaryzacją usług całej sieci bibliotek kościelnych, jakie są prowadzone od samego początku.